

Βασίλης Πουλημενάκος

Η σύγκρια

Ο **Βασίλης Πουλημενάκος** κατάγεται από το Γύθειο της Μάνης, ζει και εργάζεται στη Χαλκίδα ως Πολιτικός Μηχανικός. Διηγήματά του έχουν δημοσιευτεί στο Διαδίκτυο και στίχοι του έχουν μελοποιηθεί από διάφορους συνθέτες. Έχει συμμετάσχει στο ψηφιακό μουσικό βιβλίο ποίησης για παιδιά «Για ένα σου χαμόγελο» (2009), το διήγημά του «Το πέρασμα στη Νίσυρο», τιμήθηκε με διάκριση στον 1ο διαγωνισμό διηγήματος του πολιτιστικού περιοδικού «Ως3» ενώ με το διήγημα «Νυχτερινή» συμμετείχε στο βραβευμένο συλλογικό e-book με τίτλο «Δήγμα Γραφής - Μια ντουζίνα και τρία διηγήματα». Είναι παντρεμένος με δύο παιδιά.

Προσωπικό ιστολόγιο
<http://vasilis67.wordpress.com>

ΒΑΣΙΛΗΣ ΠΟΥΛΗΜΕΝΑΚΟΣ

Η ΣΥΓΚΡΙΑ

Αφήγημα

Βασίλης Πουλημενάκος, Η σύγκρια

ISBN: 978-618-5040-35-2

Οκτώβριος 2013

Φωτογραφία εξωφύλλου:

Βασίλης Πουλημενάκος

vasilis67@gmail.com

Επιμέλεια, Διορθώσεις, Σελιδοποίηση, Σύνθεση εξωφύλλου:

Ηρακλής Λαμπαδαρίου

www.lampadariou.eu

Εκδόσεις Σαΐτα

Αθανασίου Διάκου 42, 652 01, Καβάλα

T.: 2510 831856

K.: 6977 070729

e-mail: info@saitapublications.gr

website: www.saitapublications.gr

Άδεια Creative Commons

Αναφορά Δημιουργού – Μη Εμπορική χρήση

Όχι Παράγωγα έργα 3.0 Ελλάδα

Με τη σύμφωνη γνώμη του συγγραφέα και του εκδότη, επιτρέπεται σε οποιονδήποτε αναγνώστη η αναπαραγωγή του έργου (ολική, μερική ή περιληπτική, με οποιονδήποτε τρόπο, μηχανικό, ηλεκτρονικό, φωτοτυπικό, ηχογράφησης ή άλλο), η διανομή και η παρουσίαση στο κοινό υπό τις ακόλουθες προϋποθέσεις: αναφορά της πηγής προέλευσης, μη εμπορική χρήση του έργου. Επίσης, δεν μπορείτε να αλλοιώσετε, να τροποποιήσετε ή να δημιουργήσετε πάνω στο έργο αυτό.

Αναλυτικές πληροφορίες για τη συγκεκριμένη άδεια cc, διαβάστε στην ηλεκτρονική διεύθυνση:

<http://creativecommons.org/licenses/by-nc-nd/3.0/gr/>

στην οικογένειά μου

Δεν είχαν περάσει δυο χρόνια από τότε που παντρεύτηκε ο Θωμάς και είχε αρχίσει ήδη να δέχεται πιέσεις. Το σόι του ήταν από τα μεγαλύτερα στην ευρύτερη περιοχή του Κότρωνα κι εκείνη την εποχή - κάπου στα 1870- στα κεφαλοχώρια της Μάνης τα σόγια όριζαν το μέλλον και οι γδικιωμοί* τους ζωντανούς. Και στη γέννα από σερνικά παιδιά, γινόταν η πραγματική χαρά.

Στον γάμο του έγινε μεγάλο γλέντι αλλά τι τα θες, τι τα γυρεύεις. Η τετράπατη πυργοκατοικία του που 'μοιαζε κάστρο με την εκκλησιά δίπλα και κολλημένα τα άλλα πυργόσπιτα από τους συγγενείς, φάνταζε να τον απειλεί πάνω από το κεφάλι του και να του εξουσιάζει τη σκέψη, σαν χρέος. Μαζί και το έρμο το Δεσποινιώ του, μια κούκλα να την πιεις στο ποτήρι, που όμως πέρα από το ματωμένο σεντόνι δεν είχε σαν νύφη κάτι άλλο της προκοπής να επιδείξει στην κλειστή κοινωνία των Δημητρουλιάνων. Ούτε μία κόρη έστω για ξεκίνημα. Στέρφα έδειχνε η Δέσποινα, δυο χρόνια και βάλει το πάλευε με τον Θωμά και τίποτα. Την πήγε και στο Γύθειο στον γιατρό και φίλο του, τον Γιάννη Γερακάρη, αλλά κι εκείνος δεν την γιάτρεψε ως φαίνεται.

Ήταν και αχαμνόμερη* η φουκαριάρα, ποιος να την υπολογίσει. Η φαμίλια της ήταν από φαμέγιους* ταπεινούς, τίμιους όμως που τους ζήλευε ο ήλιος, το ασημόφωτο φεγγάρι και η πιο καθάρια ματιά της θάλασσας. Δούλευαν σε ξενοχώραφα και με αφεντικά τους Δημητρουλιάνους, πρόκοψαν και έπαιρναν πια το καλύτερο μερτικό από τον ιδρώτα τους.

Με την ομορφιά της η Δέσποινα μάγεψε τον Θωμά με το που την αντίκρισε να πηγαίνει κολατσιό στα χτήματα και, με την αγνότητα της ψυχής της, χωρίς να σκεφτεί υστερόβουλα, λυγώντας στα λόγια και στην ομορφιά του, πρώτο και τελευταίο της άντρα τον αποκάλεσε κι έτσι τον λόγιζε από τότε για πάντα. Και γέμιζε η καρδιά της μόνο από τα γλυκόλογα της αιώνιας πίστης του Θωμά, του αισθηματία μανιάτη, που και διαβασμένος ήταν και περιποητικός με τις γυναίκες, όσο δεν έπαιρνε άλλο.

- Βασίλισσα του Πασσαβά θα σε κάνω, μονάκριβή μου.
- Κι εσύ στον πύργο μας ο κύρης μου, κορώνα μου κι άρχοντάς μου.

Όλα άλλαξαν δυο χρόνια μετά. Και δεν την είχαν πάρει και τα χρόνια, στα 22 ήταν ακόμα. Αλλά το «πράμα από το πρωί δείχνει» λέγανε τα σόγια και οι φαρμακόγλωσσες νύφες κι αδελφές μουρμουράγαν. Άλλες απ' αυτές μικροχρέψαν όταν τους χαλάσανε τον άντρα οι γδικιωμοί* με τους Μιχαλολιάνους και τους Πετροπουλιάνους και έτσι η καρδιά τους γίνηκε πέτρα, όμοια μ' αυτές του Κότρωνα και της Μάνης ολάκερης. Κι άλλες, επειδή ξέμειναν ανύπαντρες γηροκομώντας ανάπηρους, τους έβγαине κρυφή χαρά για την «άχρηστη». Και τις Κυριακές στην εκκλησιά του σογιού δεν τη σίμωναν, ούτε για καλημέρα, λες και είχε αρρώστια κολλητικιά που μόλυνε και τ' άλλα θηλυκά.

Ο Θωμάς δεν ήταν μεγάλος. Στα 27 του μελαχρινάκι κι αυτός όπως η Δέσποινα, κυπαρίσσι ψηλό, δυο μέτρα, της είχε αδυναμία, σαν λιμανάκι που άραξε την έβλεπε. Γιατί πριν, βλέπεις ήταν και σπουδαίος εραστής που δεν είχε φρένο και κράτει πουθενά. Τράβαγε με το μαύρο του άλογο στις παστρικές της Τζίμοβας, όταν δεν έβρισκε ανοιχτή την πόρτα της κάμαρας της δούλας του της Περσεφόνης. Όλες -και οι αρχοντοπούλες και οι φτηνές- τον ονειρεύονταν για ταίρι τους. Πλούσιος, σερνικός με όλη τη σημασία, δυναμικός, όμορφος, λογάς αλλά και ανοιχτοχέρης.

Κι εκείνου του κακοφάνηκε. Όχι τόσο για τη φαμίλια του. Αλλά αγάπαγε τα παιδιά και το 'θελε το παιδί από τη Δέσποινα. Ονειρευόταν εκείνη μάνα να το χει κολλημένο στο βυζί να το γαλουχεί, εκείνον να σκαλίζει στην κούνια του έναν ήλιο φωτεινό και να το μεγαλώνουν κι οι δυο με μέλι και καρύδια, σαν πρίγκιπα σωστό.

Τον πίεζαν όμως πια οι δικοί του και η κοινωνία η στενή. Δεν του λέγανε να χωρίσει το Δεσποινιώ, όμως του έφερναν απέξω απέξω σαν λύση μια σύγκρια*. Κάποια τέλος πάντων γυναίκα να του κάνει παιδιά που θα μεγάλωναν το σόι του και θα έκανε και τον ίδιο τρανότερο στη Μάνη, με ντουφέκια-γιους και σερνικομάνες- κόρες. Κι ας την είχε την

άμοιρη Δέσποινα, σαν πρώτη αφέντρα. Έτσι κι αλλιώς παρά να τη χωρίσει, κάλλιο για κείνη να 'χει κι άλλη στο σπίτι, παράδες και χώρους είχε να τις βολέψει.

Ο Θωμάς δεν μπορούσε να διανοηθεί να πει κάτι τέτοιο στην Δέσποινα, αλλά τις σπόντες τις άκουγε εκείνη, βρίσκανε τρόπο οι γυναίκες να τα κυκλοφορούν με τις δούλες. Κάποια μέρα λοιπόν αποφάσισε να βγει μπροστά και να προλάβει τη λύση που έβλεπε να έρχεται. Όταν πλάγιασε ένα βράδυ στον Θωμά και πριν την αρχίσει στα χάρδια και τα φιλιά, του μίλησε...

- Θεε κι άλλη γυναίκα άντρα μου; Να την έχεις να αυγατέψει τα αρσενικά της φαμίλιας και να μην κινδυνέψει να ξεκληριστεί η πατριά* σου; Μάθε ότι σε νιώθω σαν να 'μαι στη θέση σου και ότι δεν έχω αντίρρηση. Μόνο, ένα σου ζητώ, άσε με να τη βρω εγώ. Να μη μου 'ρθει καμιά γλωσσού και φαντασμένη πεσκέκι από τις συννυφάδες μου. Και για σένα να 'ναι καλή γι' αυτό που τη θεε και για μένα να 'ναι καλή παρέα.

- Δεσποινιώ μου, δεν θα μπορούσα ποτέ να σου το ζητήσω. Αφού όμως το αντέχεις, βρες όποια νομίζεις και φέρτη στο σπίτι. Εγώ θα σε έχω πάντα σαν πρώτη και λατρεμένη γυναίκα μου. Και μόνο την επιλογή τη δική σου θα ακολουθήσω.

Εκείνο το βράδυ, κάνανε τρελό τον έρωτά τους, ως την αυγή το τράβηξαν σαν να γλεντούσαν την τελευταία τους νύχτα πριν από τη μάχη, σαν να μην υπήρχε άλλο βράδυ που θα 'μεναν μονάχοι.

Η Δέσποινα με το που έφυγε ο Θωμάς για το διαφέντεμα της περιουσίας, κίνησε για το ψάξιμο. Φοβήθηκε πραγματικά μην της φέρουν καμιά που θα της έκανε τη ζωή δύσκολη. Και αφού το έθιμο για τις σύγκριες ήταν άγραφος νόμος στα μανιάτικα μεγαλόσογα, το πήρε απόφαση κι είπε τουλάχιστον να την εύρει μόνη και να γλυτώσει τη φερτή. Εξάλλου τα σόγια των φαμέγιων που θα 'ψαχνε, τα ήξερε καλά.

Δεν άργησε να βρει τη Στελιανή. Μια ξαδέρφη της μακρινή από τον Γερολιμένα, η πρώτη από πέντε αδελφές, πέταμα για τον πατέρα της και κατάρα για τη μάνα της -μεγαλύτερη κατάρα από τις άλλες της αδελφές.

- Διάολε, βγήκες πρώτη κι έφτιαξες το καλούπι έτσι που βγάζω μόνο θηλυκά, την έψελνε η μάνα της με το που ζύπναγε.

Έτσι συνεχώς, μέχρι που η μάνα έβγαλε «παιδί» στην έκτη γέννα και σταμάτησε να ασχολείται με τις θυγατέρες. Έτσι στα 19 της, η Στελιανή είχε μια καρδιά ματωμένη από γονιούς και μια την ανάγκη. Να φύγει από το σπίτι για οπουδήποτε, ρίχνοντας και μαύρη πέτρα πίσω. Έτσι η σοβαρή πρόταση της Δέσποινας της άρεσε κι έφυγε χωρίς πολλές πολλές αντιρρήσεις από το σπίτι.

- Πρόσεξε μόνο Στελιανή, της έδωσε συμβουλή η Δέσποινα, μην πεις εκεί ότι είσαι η πρώτη από πέντε αδελφές γέννα γιατί κήκες. Θα σε πουν κι εκεί καταραμένη. Κι άμα φύγεις από κει δεν θα βρεις ούτε σπίτι να σε σκεπάσει, ούτε άντρα να σε καρπίσει.

Όταν την πήγε στον Κότρωνα με τα λιγοστά της ρούχα και ασπρόρουχα κρεμασμένα σε έναν μπόγο, η Δέσποινα φρόντισε πρώτα να μην τους δει κανείς, έπειτα συνεννοήθηκε με τον Θωμά, συναντήθηκαν έξω από το χωριό και καθάλα στα άλογα την πήγαν πέρα στο Γύθειο, στον Γερακάρη, να τους φωτίσει αν ετούτη η θηλυκιά είναι το γόνιμο χωράφι που γυρεύει η πατριά.

Ο γιατρός την εξέτασε με τα εργαλεία του, μπροστά στη Δέσποινα, όπως νόμιζε ως γιατρός έμπειρος σε τέτοια και δεν είδε κάτι που να τον κάνει να ενοχληθεί, όμως δεν είπε λέξη. Βγήκε μόνο έξω χαμογελώντας και ζήτησε από τον Θωμά να πάνε στην πλατεία, στου Παναγάκου τον καφενέ, να πιούν ένα ποτήρι και να αφήσουν τις γυναίκες να

περπατήσουν στο νέο λιμάνι, να δουν τις μαούνες που πηγαиноέρχονται ξεφορτώνοντας τα καράβια.

Πάνω στην τρίτη ρακή, του το ξεφούρνισε του Θωμά.

- Βρε Θωμά, ξέρεις πόσο φίλος μου είσαι, από παιδιά είμαστε μαζί, το ίδιο σχολειό βγάλαμε δω πάνω στον Άγιο Δημήτρη. Για καλό σε ρωτάω. Μα από τώρα να πας δεύτερη γυναίκα για σύγκρια στο σπίτι και στη Δέσποινα;

- Τι να κάμω Γιάννη; Την αγαπάω τη γυναίκα μου αλλά και τα παιδιά τα θέλω. Και αφού η Δέσποινα το δέχτηκε και με παρακίνησε, μόνο τότε αποφάσισα να φέρω τη δεύτερη. Λοιπόν πες μου, είναι εντάξει;

- Άκου Θωμά, εκείνη φαίνεται εντάξει, αλλά σε αυτά δεν μπορεί να ξέρεις ποτέ σίγουρα ποιος είναι και ποιος δεν είναι εντάξει. Και στη Δέσποινα όπως την εξέτασα πολλές φορές, δεν βρήκα κάτι το κακό. Σκέψου όμως να μην σου κάνει κι η Στελιανή παιδιά.

- Φάε τη γλώσσα σου ρε Γιάννη, γιατί να μη μου κάνει κι ευτούνη;

- Γιατί βρε παλιόφιλέ μου, πώς να το πω, πολλές φορές δεν φταίει το χωράφι αλλά το σπόρι που του φυτεύεις...

- Τι θες να πεις ρε Γερακάρη; Έκανε οργισμένος ο Θωμάς, σηκώθηκε απότομα, άστραψαν τα μάτια του, έσφιξε τα φρύδια κι έπιασε ασυναίσθητα τη λαβή από το μαχαίρι στο ζωνάρι.

- Θωμά, κάτσε κάτω κι άσε τα αίματα, είπε χαμηλόφωνα ο Γερακάρης ηρεμώντας τον. Κοίτα εδώ, με τα πάρε-δώσε σου στις παστρικές, ποτέ δεν συμφωνούσα. Λοιπόν, είμαι φίλος σου και γιατρός, για καλό στο λέω. Είναι μια πιθανότητα όπως και να το δεις. Και χειρότερα είναι να φανεί στη φαμίλια και στο χωριό ότι δεν μπορείς εσύ να κάνεις παιδιά.

- Και τι προτείνεις τότε, μου το λες; ψέλλισε ιδρώνοντας ο Θωμάς.

- Άκου να σου πω τι θα γίνει. Θα κάνουμε μαζί αυτά που πρέπει για να δούμε τον σπόρο σου. Αν είναι εντάξει, τότε παίρνεις την Στελιανή σύγκρια και σου κάνει παιδιά. Αν δεν είναι, τότε άσε την στην ησυχία της, είναι και μικρό κορίτσι και όμορφο να βρει άντρα, εμείς θα πολεμήσουμε

το κακό στη ρίζα του και μπορεί να κάνεις με τον καιρό παιδί αλλά με τη Δέσποινα θα το κάνεις που σε λατρεύει.

Ο Θωμάς το δέχτηκε. Θορυβήθηκε πολύ και η περηφάνια του κλονίστηκε. Όμως έχοντας διαβάσει βιβλία, του φάνηκαν λογικά αυτά που του έλεγε ο γιατρός. Την κοπέλα την πήρε μαζί αλλά δεν την άγγιξε μόνο την άφησε να μένει στον πύργο της αδελφής του. Η Στελιανή αισθάνθηκε ότι κάτι άλλαξε μετά την κουβέντα με τον γιατρό αλλά δεν ήξερε τι. Η Δέσποινα που δεν είχε υποψιαστεί επίσης τίποτα, έμοιαζε να ξαναερωτεύθηκε τον Θωμά, εξηγώντας την κίνησή του σαν απόδειξη της απέραντης αγάπης που της είχε και της αιώνιας πίστης που της είχε κάποτε τάξει.

Ο γιατρός αφού τον εξέτασε διεξοδικά, του έδωσε ένα μπουκαλάκι με φάρμακο, κάποια βότανα να πίνει το ζουμί τους, προληπτικά όλα -έτσι του είπε- και στη Δέσποινα, ο Θωμάς έλεγε πώς είναι για να τον κρατάει όρθιο στη σκληρή δουλειά της μέρας. Μετά από δυο μήνες, η Δέσποινα ένωσε άξαφνα κάτι να σκιρτάει μέσα της και αμέσως κατάλαβε ότι ήταν ο καρπός του κύρη της.

Όταν με τη βοήθεια της Παναγίας, του γιατρού και της Στελιανής, γεννήθηκε η κόρη τους, το γλέντι που στήθηκε από το Θωμά στην καστροπολιτεία του στον Κότρωνα ήταν τρικούμπερτο. Ίσως ήταν η πρώτη φορά που γίνηκε στη Μάνη γλέντι για γέννα θηλυκού. Και μάλιστα διπλό γλέντι αφού εκείνη την ημέρα διάλεξε ο Γερακάρης να ζητήσει σε γάμο την Στελιανή και τα όργανα έπαιζαν ως το ξημέρωμα. Έζησαν σε εκείνη τη γωνιά της Μάνης ευτυχισμένα για πολλά χρόνια και το όμορφο κοριτσάκι με το αγοράκι που έκανε αμέσως μετά η Στελιανή στον Γερακάρη, να γίνονται οι καλύτεροι φίλοι. Έζησαν αυτοί καλά λοιπόν... κι εμείς καλύτερα...

Γλωσσάρι

Αχαμνόμεροι: Η λέξη συναντάται από την αρχαιότητα στη Μάνη και αναφέρεται στα χαμηλότερα κοινωνικά στρώματα, συνήθως ζούσαν σε οικισμούς σε “χαμηλά μέρη”, κοντά σε ποτάμια ή τη θάλασσα.

Γδικιωμός: Η εκδίκηση, η βεντέτα, ο άγραφος νόμος της Μάνης, όπου μέχρι και τα νεώτερα χρόνια, η επίσημη ελληνική αστυνομία δεν ανακατευόταν.

Πατριά: Το όνομα, η γενιά και η περιουσία της οικογένειας που για να διαιωσιστεί, έπρεπε να γεννηθούν αρσενικά παιδιά και μάλιστα αρκετά γιατί πολλά χάνονταν πάνω στο γδικιωμό. Συνήθως τις πιέσεις για αρσενικά παιδιά τις είχαν στα μεγάλα μανιάτικα σόγια όπου ήταν μεγαλύτερος και ο κλήρος.

Σύγκρια: Η δεύτερη γυναίκα που έφερνε στο σπίτι ένας από γενιά με μεγάλη περιουσία, όταν η πρώτη δεν έκανε παιδιά και ήταν εθιμικό δίκαιο στην παλιά Μάνη ξεπερνώντας τις αντιρρήσεις της Εκκλησίας. Η λέξη ετυμολογείται από το «συν-γραία», κατ’ άλλους από το «συν-κυρία». Πάντως το εθιμικό αυτό δίκαιο, στην πράξη πρέπει να εφαρμόστηκε μόνο στην οικογένεια των Νικλιάνων, από τις πλέον ξακουστές στη Μάνη.

Φαμέγιοι: Κάτοικοι της Μάνης, χωρίς σημαντική περιουσία, συνήθως δούλευαν για να ζήσουν και σε ξένα κτήματα.

Αφήστε τα βιβλία
να πετάξουν
ελεύθερα!

Η ιδέα για τις **Εκδόσεις Σαΐτα** ξεπήδησε τον Ιούλιο του 2012 με πρωταρχικό σκοπό τη δημιουργία ενός χώρου όπου τα έργα νέων συγγραφέων θα συνομιλούν άμεσα, δωρεάν και ελεύθερα με το αναγνωστικό κοινό.

Μακριά από το κέρδος, την εκμετάλλευση και την εμπορευματοποίηση της πνευματικής ιδιοκτησίας, οι Εκδόσεις Σαΐτα επιδιώκουν να επαναπροσδιορίσουν τις σχέσεις Εκδότη-Συγγραφέα-Αναγνώστη, καλλιεργώντας τον πραγματικό διάλογο, την αλληλεπίδραση και την ουσιαστική επικοινωνία του έργου με τον αναγνώστη δίχως προϋποθέσεις και περιορισμούς.

Ο ισχυρός άνεμος της **αγάπης** για το βιβλίο,
το γλυκό αεράκι της **δημιουργικότητας**,
ο ζέφυρος της **καινοτομίας**,
ο σιρόκος της **φαντασίας**,
ο λεβάντες της **επιμονής**,
ο γραίγος του **οράματος**,
καθοδηγούν τη σαΐτα των Εκδόσεών μας.

Σας καλούμε λοιπόν να αφήσετε τα βιβλία να πετάξουν ελεύθερα!

«Η σύγκρια» είναι ένα αφήγημα γραμμένο σαν παραμύθι για μεγάλους κατάλληλο και για τις εφηβικές ηλικίες. Καταγράφει τη σκληρή σκέψη της Μάνης της εποχής του 1870 αλλά και παρατηρεί με τα μάτια της εποχής μας το έθιμο της σύγκριας, που ήταν εθιμικό δίκαιο στην παλιά Μάνη. Η ανάγκη, ο κλήρος και το χρέος, ξεπερνούσε τις όποιες οικογενειακές και θρησκευτικές αντιρρήσεις.

